

Warsztat antydyskryminacyjny nr II dla szkoły średniej

Przebieg: rozwinięcie zagadnienia stereotypów, uprzedzeń, dyskryminacji, przemocy oraz dyskusja nt. sposobów zapobiegania im.	
Czas trwania 2 godziny lekcyjne / 1h 30 minut	Miejsce Zoom lub inna platforma meetingowa / spotkanie na żywo, Jamboard
Skład I prowadzący, I ko-prowadzący	Uczestnicy od 20 do 30 osób
Etap projektowy: drugi warsztat antydyskryminacyjny kontynuujący tematykę projektu	
Infrastruktura: minimum jeden sprzęt do nagrywania głosu i nagrywania video, oddzielne pomieszczenie	
Narzędzie: scenariusz moderatora, komputer z dostępem do szybkiego Internetu, ciemny woreczek i kilka małych przedmiotów (trudnych do rozpoznania w dotyku)	
Cel: poznanie potrzeb grupy odbiorców, ich wzorców zachowań i dotychczasowych doświadczeń związanych z tematem dyskryminacji w szkole, wprowadzenie do tematyki, uzgodnienie terminologii	

1. Przygotowanie (ok. 10 minut przed warsztatem)

Przygotowujemy scenariusze i rozkładamy materiały, ustawiamy nagrywanie audio / audio-video, tworzymy tablicę Jamboard.

2. Przedstawienie się, przypomnienie kontraktu (ok. 5 minut)

1. Krótco się przedstawiamy.
2. Przypominamy wypracowany kontrakt.

Projekt realizowany jest z dotacji programu Aktywni Obywatele - Fundusz Krajowy finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię w ramach Funduszy EOG.

3. Pytamy, czy ktoś chce coś jeszcze do niego dodać. Przypominamy, że kontrakt pozwala uporządkować i ustalić zasady pracy w grupie, które akceptują uczestnicy i prowadzący. Zasady te powinny być jasne dla wszystkich, realne i konkretne.

3. "Kot w worku" (ok. 10 minut)

Cel edukacyjny: Poznanie / utrwalenie wiedzy nt. mechanizmu powstawania stereotypów.

Cel grupowy: Integracja, ocieplenie klimatu, zaangażowanie do ćwiczenia wszystkich uczestników.

W wersji online:

1. Uczestnicy opisują przedmioty, które mają obok, ale których nie ma w zasięgu kamery (np. "ma żółty kolor, zaokrąglony kształt, jest ciężka" – np. cytryna). Reszta grupy próbuje odgadnąć co to jest.

2. Uczestnicy pokazują swoje przedmioty (jeśli są osoby niewidome lub słabowidzące, to robimy krótką audiodeskrypcję).

W wersji na żywo:

1. Uczestnicy zamykają oczy i podają sobie kolejno ciemny woreczek, w którym są różne przedmioty (takie, aby było trudno odgadnąć). Nie wolno nic ze środka wyciągać, ani rozmawiać w trakcie. Można jedynie dotykać przez worek i z zamkniętymi oczami i podać go dalej.

2. Otwieramy oczy. Można teraz zgadywać, co było zawartością. Na koniec pokazujemy zawartość.

Podsumowując ćwiczenie, zadajemy pytanie o doświadczenia z życia, kiedy na podstawie niepełnych informacji zdarzyło się nam określać różne zjawiska dotyczące osób. Pytamy, jak zbyt wczesna ocena wpływała na nasze postawy?

4. Utrwalenie i rozszerzenie pojęć (ok. 20 minut)

Cel edukacyjny: Lepsze poznanie i zrozumienie pojęć,

Cel grupowy: Budowanie zaufania w grupie, otwieranie na dyskusję.

Instrukcja:

1. Odwołując się do pierwszych warsztatów zadajemy pytanie otwarte do całej grupy, co oznaczają takie określenia jak: STEREOTYP, UPRZEDZENIE, PRZEMOC, DYSKRYMINACJA, STRES MNIEJSZOŚCIOWY, SOJUSZNICTWO, RÓWNE TRAKTOWANIE (ok. 10 minut)

Projekt realizowany jest z dotacji programu Aktywni Obywatele - Fundusz Krajowy finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię w ramach Funduszy EOG.

2. Dyskutujemy o tym, jakie grupy są w Polsce najczęściej są poddawane stereotypom i doświadczają najwięcej przemocy ze względu na mniejszościową tożsamość. Czekamy na odpowiedź grupy, a potem odnosimy się do badań (załącznik poniżej pochodzi z prezentacji wprowadzającej do projektu). Uzasadniamy, dlaczego będziemy mówić głównie o trzech grupach.

5. Słownictwo (ok. 10 minut)

Cel edukacyjny: Zrozumienie wpływu słownictwa na funkcjonowanie osób z grup mniejszościowych.

Cel grupy: Wzbudzenie empatii i znalezienie rozwiązań w celu wsparcia różnorodnych..

1. (Można podzielić wszystkie osoby na 3 grupy) Podajemy listę różnych określeń odnoszących się do osób w spektrum, mniejszości narodowych / etnicznych i osób LGBTQIA+, prosimy o uporządkowanie od najlepszego, najbardziej neutralnego i pożądanego, do takiego, które jest bardzo krzywdzące (podajemy więcej neutralnych określeń i maksymalnie jedno / dwa krzywdzące).

Przykładowa lista określeń i możliwych komentarzy* do nich :

- osoba z autyzmem (dla niektórych osób ze spektrum nie jest ok, bo traktuje autyzm jako coś osobnego, możliwego do odłączenia od osoby)
- homoseksualista (pochodzi od homoseksualizmu, a ten był na liście chorób, więc patologizuje, medyalizuje, raczej nikt nie używa „heteroseksualista”)
- afropolak (jest w porządku, ale oczywiście dotyczy tylko tej grupy osób czarnych, które są Polakami)
- osoba autystyczna (wśród osób w spektrum najczęściej wskazywane jako ulubione określenie)
- osoba czarna (w porządku, tylko w jakich kontekstach w ogóle warto podkreślać kolor skóry?)
- osoba homoseksualna (jest ok, tylko czasem bywa używane nieślusnie jako synonim osób nieheteroseksualnych, czy wszystkich osób LGBTQIA+)
- autystka (dla części osób ok, dla niektórych to sprowadza całą ich tożsamość tylko do jednego aspektu)
- osoba nieheteroseksualna (w porządku, ważne jednak, żeby nie używać tego jako określenia wszystkich osób LGBTQIA+)
- cierpiąca na autyzm (medyalizuje, patologizuje, na autyzm się nie cierpi)
- czarny Polak (ok, tylko nie każda czarna osoba w Polsce jest Polakiem)
- murzyn (większość osób czarnych tego określenia nie lubi, bo było w stosunku do nich używane jako wyzwisko, powstało w czasach kolonialnych w rasistowskim dyskursie, w języku polskim często występuje w krzywdzących stwierdzeniach)
- gej (ok, tylko dla niektórych to sprowadzanie całej tożsamości do orientacji, też mocno związane z ruchem społecznym, z którym nie każdy homoseksualny mężczyzna chce być kojarzony)

***Ważne: komentarzy NIE zapisujemy na początku ćwiczenia tablicy / Jambordzie; to osoby uczestniczące mają podzielić się swoimi komentarzami.**

2. Dzielimy się wynikami, dyskutujemy o tym.

Projekt realizowany jest z dotacji programu Aktywni Obywatele - Fundusz Krajowy finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię w ramach Funduszy EOG.

6. Przerwa

Zaproponowanie przejścia na przerwę do pokoju ciszy osobom, dla których szum jest niekomfortowy.

7. "Ja jako mniejszość" (ok. 20 minut)

Cel edukacyjny: Pokazanie, jak przynależność do mniejszościowej grupy wpływa na funkcjonowanie w społeczeństwie.

Cel grupowy: Uwrażliwienie na sytuację osób z grup dyskryminowanych, skłonienie do wspólnego szukania sposobów na unikanie i rozwiązywanie sytuacji dyskryminacyjnych / przemocowych.

W wersji online:

1. Dzielimy osoby na trzy zespoły przyporządkowując im tymczasowe nazwy:
 - A) osoby w spektrum autyzmu,
 - B) osoby innego niż polskie pochodzenia etnicznego
 - C) osoby LGBTQIA+

Uczestnicy mogą zmienić grupy lub zrezygnować z udziału w ćwiczeniu.

2. Zespoły mają 10 min., by zastanowić się, z jakimi konkretnie trudnościami czy niebezpieczeństwami mogą się spotkać, oraz przygotowują jeden przykład takiej historii / sytuacji.

3. Rozmawiamy na forum ogólnym, czego w opisanej sytuacji potrzebowałaby osoba, której dotyczy historia? Jak czułbyś / czułabyś się na jej miejscu? Jak można by Cię wesprzeć? Do kogo zwrócić się po pomoc (np. „Skrzynka bezpieczeństwa”)? Czy tej sytuacji dałoby się uniknąć? (10 minut).

Na żywo:

1. Uczestnicy losują karteczki, na których są nazwy trzech grup (jw. a jeśli ktoś rzeczywiście należy do wylosowanej grup, może się zamienić albo zrezygnować z udziału w ćwiczeniu – żeby nie tworzyć przymusu pracy na własnej historii).

- 2, 3. Jak w wersji online.

Projekt realizowany jest z dotacji programu Aktywni Obywatele - Fundusz Krajowy finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię w ramach Funduszy EOG.

8. Perspektywa świadka(ini), sprawcy(czyni) przemocy (ok. 15 minut)

Cel edukacyjny: Pokazanie różnych pozycji w dynamice przemocy i uświadomienie wpływu na osobę, która tę przemoc stosuje / widzi / doświadcza jej.

Cel grupowy: Wymiana doświadczeń, wspólne szukanie rozwiązań sytuacji dyskryminacji lub przemocy.

1. Pytamy grupę: Czy dyskryminacja i przemoc wpływają tylko na osoby, które jej doświadczają czy też na te, które ją stosują oraz świadków?

2. Pytamy grupę i nie oceniamy:

- Zdarzyło Wam się widzieć przemoc?
- Jak się wtedy zachowaliście(łyście), co czuliście(łyście)?
- Czy ktoś chce się podzielić taką historią?

W przypadku propozycji konfrontacji ze sprawcą, podkreślamy, że najważniejsze jest wesprzeć osobę doświadczającą przemocy.

Zakończenie (ok. 10 minut)

Cel edukacyjny: Zebranie wszystkich informacji i poukładanie ich w logiczną całość.

Cel grupowy: Domknięcie procesu grupowego.

1. Dziękujemy za udział, przypominamy o działaniu „Skrzynki bezpieczeństwa”.

2. Czy czegoś się nauczyliście(łyście) na tych warsztatach? Zbieramy wnioski uczestników nt. grup, tożsamości, zapobiegania dyskryminacji i przemocy, różnorodności itd. Z czym wychodzicie z tych warsztatów? Inspiracje? Pytania? Z czego jesteście zadowoleni(one) a co Wam się nie podobało?

„Skrzynka bezpieczeństwa” w formie anonimowej ankiety:

<https://www.surveio.com/survey/d/Q2F6W7L2N4R4W2B4Q>

1. Dyskryminacja ze względu na tożsamość płciową lub orientację seksualną:

"Trzeci rok z rzędu Polska zajęła przedostatnie miejsce wśród krajów UE w rankingu ILGA Europe, badającym poziom równouprawnienia osób LGBT. Na 100 możliwych punktów zdobyliśmy zaledwie 18 – podaje Kampania Przeciw Homofobii. Ranking ILGA Europe bazuje na analizie prawodawstwa obowiązującego w poszczególnych krajach".

Z raportu „Sytuacja społeczna osób LGBT w Polsce RAPORT ZA LATA 2015–2016 pod redakcją Magdaleny Świder i dr. Mikołaja Wiśniewskiego”, wynika, że:

- 68,9% osób LGBT zetknęło się z co najmniej jednym rodzajem przemocy;
- 63,7% jej doświadczyło,
- 73,3% badanych osób potwierdziło, że ukrywa swoją orientację w szkole lub na uczelni.

2. Dyskryminacja ze względu na pochodzenie etniczne i narodowość:

Według badań przeprowadzonych w 2018 r. przez Rzecznika Praw Obywatelskich i Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE (ODIHR) pochodzenie etniczne i narodowość jest najczęstszym dostrzeganym powodem dyskryminacji w Polsce. Na tą przestankę w 2018 r. wskazało 49 % badanych osób i czynnik ten również w oficjalnych danych prokuratury w latach 2012 -2017 ulegał systematycznie zwiększeniu (Prokuratura Krajowa).

3. Dyskryminacja ze względu na spektrum autyzmu:

Z raportu „Ogólnopolski Spis Autyzmu 2016” wynika, iż 90 % osób w spektrum bez sprzężonej niepełnosprawności intelektualnej było nękanym w szkole, przemocy psychicznej doświadczyło 63%, przemoc fizyczna dotknęła 27% uczniów. W OSA czytamy: "Osoby z autyzmem są otwarte na nowe formy wsparcia".

*** Ogólne dane na temat przemocy w szkole:

Półowa uczniów i uczennic w wieku od trzynastu do piętnastu lat na całym świecie - czyli blisko 150 milionów młodych ludzi - deklaruje, że co najmniej raz w ciągu ostatnich kilku miesięcy doświadczyło przemocy ze strony rówieśników na terenie placówki edukacyjnej lub w jej okolicy. W Polsce jest to 48% uczennic i uczniów w wieku od trzynastu do piętnastu lat.

Raport UNICEF An Everyday Lesson: #ENDviolence in Schools z 2018 r.